

KAPUVÁRI VÁRKASTÉLY

A vár nevével első ízben III. István 1162-ben kelt oklevelében találkozunk. Eszerint III. István egy Farkas nevű soproni várjobbágnak Kecölben, Vicán és Velemben réteket és malmokat adományozott, mivel "azt a várat, amelyet közönségesen Kapunak neveznek" a király hűségén megtartotta.

A barokk kastély, amely a mai épület magvát képezi, az egykori várhoz képest csekély alapterületű, igénytelen építmény volt. Földszinti dongaboltozatos helyiségeiben uradalmi hivatalok, emeletén pedig főtisztviselői lakások kaptak helyet. A Fő tér felé nyíló kapu fölött Szűz Mária szobra állt. Előtte a tisztartó szolgálja minden szombat este két lámpást gyújtott. Ennek a kastélynak volt rövid ideig lakója a legendás víziember, Hany Istók. 1843-ban a

Major utca egyik házában tűz ütött ki. Csakhamar lángokban állt az egész város. Leégett a templom, a serfőzőház és a kastély tetőzete is. A tűzben megrongálódott épület helyreállítására tervek készültek, mi több, fölmerült a lebontásának gondolata is. Helyére az uradalom szerény, klasszicista kastély építését tervezte. Végül csupán a károk kijavítására került sor. Lényegében változatlan, 18. századi állapotában érte meg a kastély a 19. század második felét, amikor 1864-ben az uradalommal együtt bérbe vette és családjával beköltözött Berg Gusztáv báró. A század utolsó negyedében az épületen jelentős átalakításokat végeztetett. A főhomlokzat déli végén elkészült a már meglévő északi mintájára a falsíkból öt méterre előreugró, fióktetővel fedett oldalrizalit. Ugyanakkor készültek az udvari homlokzat filagóriával ékes fa verandái, lépcsőfeljárói. Az átalakítás során került mai helyére a kastély kazettás mennyezetű lépcsőháza. Az egykori várudvart szegélyező magtárak és istállók a szomszédos major épületeivel még a korábbi gazdasági központ képét mutatták. Ez a kép egészült ki a Rábáig nyúló várkertben a kor divatjának megfelelően felépített üvegházzal, kerti pavilonnal, tenispályával, fürdőházzal, a századforduló főúri lakhelyének tartozékaival. Az így kialakult együttest az első veszteség akkor érte, amikor 1941-ben a Sopron-győri országút újonnan épített szakasza az egykori vár területét keresztülszelte. A II. világháború hadi eseményeit a kastély és környezete különösebb károsodás nélkül vészelte át. 1945 után köztulajdonba került. Kezdetben ifjúsági házként hasznosították. Itt tartotta alakuló gyűlését a MADISZ kapuvári szervezete. Az emeleti nagyteremben bálakat, színdarabokat és egyéb rendezvényeket tartottak. Később családok is beköltöztek, de az épület állaga egyre romlott. Padozata, a falak faburkolata majdnem teljesen megsemmisült, a lépcsőház korlátja letöredezett. A kastély parkjának fáit, amelyek együttese ritkaságszámba ment, kiirtották. A rongálás már addig fajult, hogy illetékes szervek a kastély lebontását határozták el. A bontás ellen a község előljárósága sikerrel fellebbezett. Az épületen kisebb állagmegóvó munkát végeztek, majd itt helyezték el a gépállomást, ami azt jelentette, hogy az egykori park helyén gépszíneket emeltek. 1957 és 1960 között került sor a kastély felújítására, amely ismét jelentős átépítéssel járt. Az átalakítást különösen az udvari homlokzat sínylette meg, értékes, 19. századi részleteit nem állították vissza.